

Rapport 2009:76

Arkeologisk förundersökning

Kyla och trappa till Annexet

RAÄ 148 och 153
Annexet, Yttre borggården
Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N   F Ö R   A R K E O L O G I

Kyla och trappa till Annexet

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	6
Metod och dokumentation	6
Resultat och tolkning	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	8

Omslagsbild: Den färdigställda nödrappan på Annexets södra sida. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N   F Ö R   A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

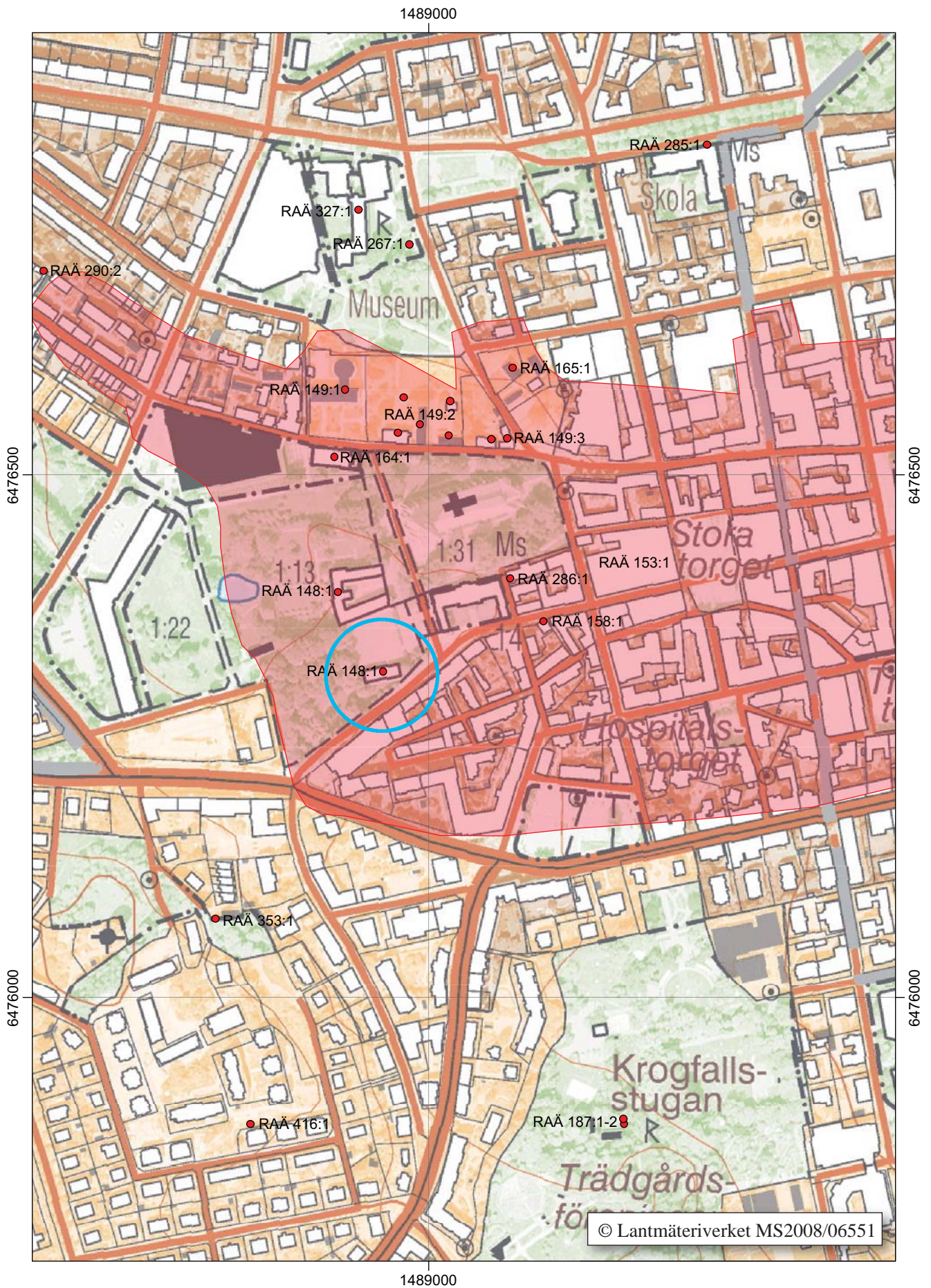
Under sommaren 2009 genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i anslutning till det s k Annexet på Yttre borggården vid Linköpings slott. Arbetet utfördes med anledning av schaktning för en ny kylledning samt fundament till cykel-/sopskjul och nödtrappa. I det aktuella området fanns under medeltiden ekonomibyggnader som då hörde till Linköpings biskopsgård. På 1696 års karta finns bland annat ett stall och en byggnad tillhörande *Landzhövdingens medh Sälskap* markerade i det aktuella området som då benämns *Bohlgården*.

Vid förundersökningen framkom endast sentida lämningar i form av utfyllnadslager med byggnadsavfall i form av tegelskrot och murbruk samt bärlager och matjord. Schakten grävdes inte ner till orörd mark varför fast fornlämning kan kvarligga under aktuellt schaktdjup.

Ann-Charlott Feldt

l:e antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F 5h Linköping, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Under sommaren 2009 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning vid Annexet på Yttre borggården vid Linköpings slott. Annexet ligger inom RAÄ 153, Linköpings medeltida stadsområde, och ingår i RAÄ 148, det statliga byggnadsminnet Linköpings slott. Arbetet föranleddes av schaktning för en ny kylledning, samt fundament till sop-/cykelskjul och nödrappa. Arbetena utfördes på byggnadens västra och södra sida. I samband med arbetena gjordes fönstret som vetter mot söder i trapphuset på bottenvåningen på Annexets baksida om till utrymningsdörr.

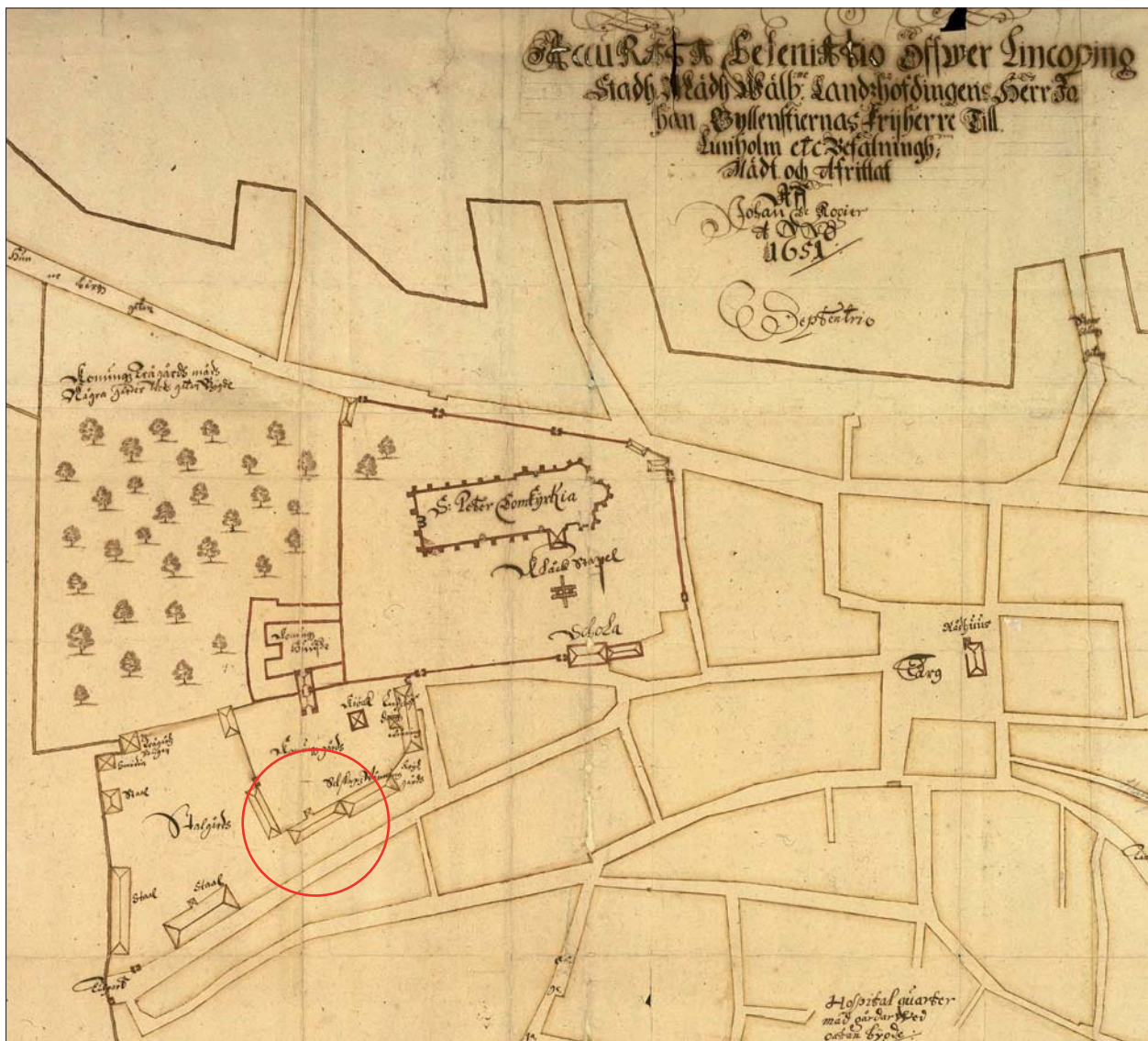
Förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Uppdragsgivare var Statens Fastighetsverk som även stod för de arkeologiska

kostnaderna. Arbetet projekterades av WSP Management, Norrköping. Ansvarig för fält- och rapportarbete var undertecknad. Delar av fältarbetet utfördes av antikvarie Eva Modén.

Sammanlagt grävdes sju schakt varav tre var för nödrappans och tre för sop-/cykelskjulets fundament. Totalt omfattade schaktningen ca 6 m².

Områdesbeskrivning

Det aktuella området ligger inom RAÄ 153, Linköpings medeltida stadsområde. Annexet ingår i det statliga byggnadsminnet RAÄ 148, som utgörs av Linköpings slott. Det s k Annexet är beläget vid Yttre borggårdens södra sida, strax söder om Linköpings slott. Byggnaden uppfördes 1943. Den har dock före-

Figur 3. Utsnitt ur stadskartan över Linköping från 1651 med det aktuella området markerat (LMS D64-1:3).

gåtts av flera andra byggnader inom det aktuella området. De flesta av dessa har varit kopplade till Linköpings slott, som under medeltiden var biskopens gård i Linköping.

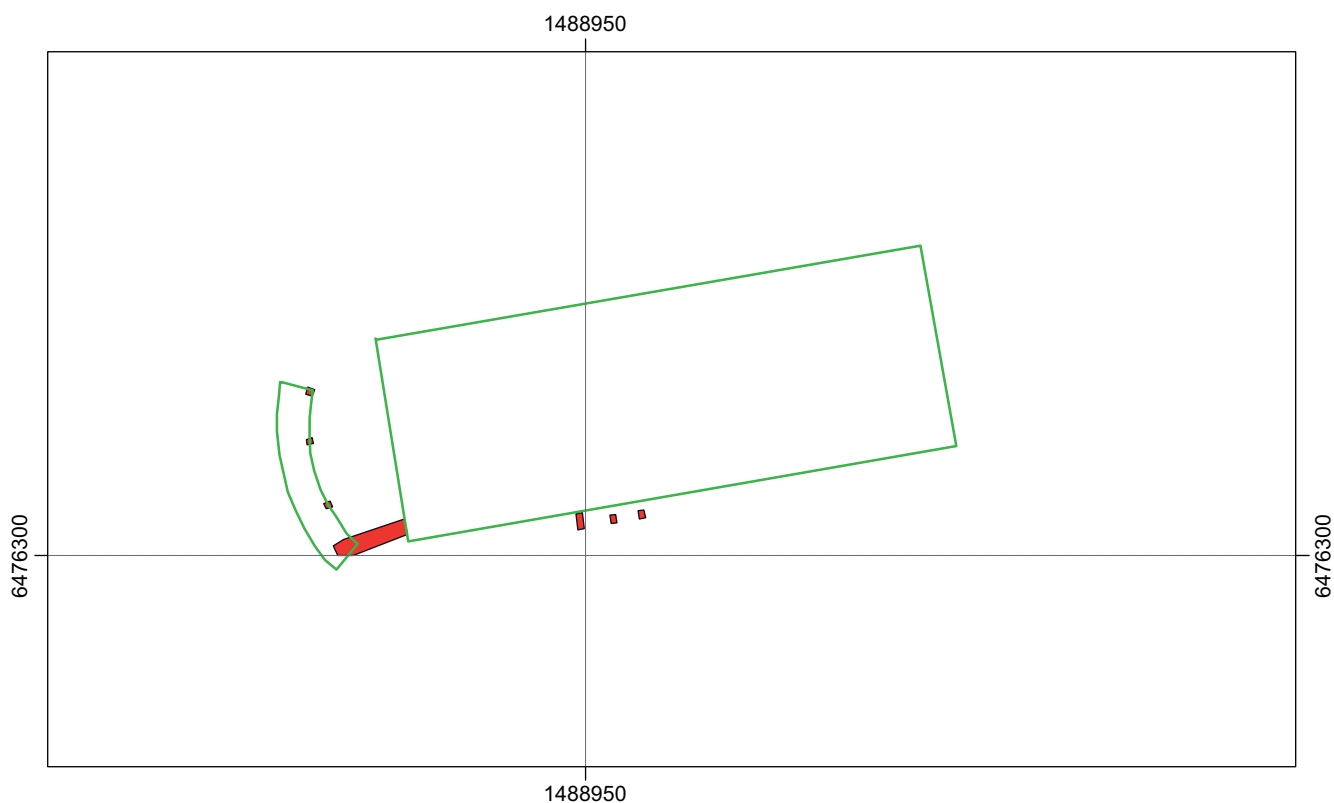
Biskopsgården i Linköping etableras sannolikt redan på 1100-talet och fungerar som biskopens residens fram till reformationen (Modén & Feldt 2004). På den äldsta stadskartan från 1651 nyttjas hela det nuvarande området söder om slottet, ända fram till Storgatan, till bebyggelse som har med slottetsushållning att göra. Sannolikt bygger 1600-talsbilden på en gammal biskoplig organisation av ytorna runt slottet. Denna rumsliga organisation bygger sedan kungen vidare på när han på 1520-talet tar över biskopsgården och förvandlar den till ett kungligt slott.

På platsen för de nu aktuella schakten finns på 1651 års karta en byggnad med benämningen *Sel-skapsVåning*. På stadskartan från 1696 finns *Landzhövdingens medh Sälskap Byggningar* på platsen. Den utritade byggnaden är dock förskjuten åt söder och ligger snett i förhållande till det nuvarande Annexet då den följer Storgatans sträckning (LMS D64-1:49). På kartorna från 1898-1900 och 1914 är en telegraf- och telefonstation placerad i en byggnad

utmed Storgatan (LMM 05-LIN-845). Delar av denna byggnad har sannolikt legat där den östra delen av Annexet nu ligger.

Vid en antikvarisk kontroll i ett schakt för källartrappan på Annexets västgavel konstaterades kulturlager i schaktkanterna (Feldt 2002). Närmast huset var ett ca 1,2 m brett frischakt. Utanför detta fanns 0,15-0,23 m tjocka kulturlager bevarade under tjocka lager med sentida fyllnadsmassor. Vid kontrollen påträffades även en grund svacka under kulturlagret. Svackan var fylld med en siltig kulturjord som gav intryck av att ha avsatts i en våt miljö. Inga daterande fynd påträffades vid kontrollen.

En förundersökning på Yttre borggården, ca 25 m öster om Annexet, påvisade förekomsten av stolphål som framträdde mot undergrundens grus (Feldt 1991). Stolphålen kom inte att dateras men visar på att det kan finnas lämningar under de medeltida stadslagren. Nordöst om Annexet har även lämningar efter en köksbyggnad undersökts (Cnattingius 1962) i samband med schaktning för VA. I närområdet, strax väster om köksbyggnaden, har även ett medeltida, träklätt dike undersökts (Feldt 1989).

Figur 4. Översiktsplan med de undersökta schakten markerade (rött).

Syfte

Syftet med förundersökningen, som genomfördes i form av en schaktningsövervakning, var att tillse att fast fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt. De fornlämningar som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Resultatet från förundersökningen ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete.

Inför förundersökningen har nedanstående frågeställningar ställts upp.

- Finns det lämningar efter ekonomibyggnader hörande till Linköpings slott?
- Finns det spår efter konstruktioner hörande till den medeltida biskopsgården?
- Finns spår efter äldre lämningar från tiden före biskopsgårdens etablering på 1100-talet?

Metod och dokumentation

Schaktningen skedde för hand med spade. I samband med arbetena öppnades sju schakt med en sammanlagd yta på ca 6 m². Schakten dokumenterades endast på en översiktsplan och genom digital fotografering. Inga föremål togs tillvara.

Resultat och tolkning

I schakten på annexets västra sida berördes endast sentida lämningar i form av utfyllnadslager med byggnadsavfall i form av tegelskrot och murbruk samt bärlager och matjord. Schaktdjupet för ledningen var ca 0,6 m och för fundamenten 0,5 m. Även i schakten för trappfundamenten söder om annexet berördes endast sentida fyllnadslager av sandigt grus. Schaktdjupet här var ca 0,5 m.

Inga spår av fast fornlämning påträffades i något av schakten. Inget av schakten grävdes dock ner under de sentida fyllnadsmassorna varför fast fornlämning sannolikt kvarligg under nu aktuellt schaktdjup.

Referenser

Tryckta källor

Cnatingius B. 1962. Skrivelse till Tekniska verken i Linköping angående grävningar söder om slottet. Arkivhandling, Östergötlands länsmuseum.

Feldt A-C. 1989. *S:t Persgatan*. Arkeologisk undersökning. Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport dnr 187/89 och 517/89, Östergötlands länsmuseum.

Feldt A-C. 1991. *Storgatan och Borggården*. RAÄ 153, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport dnr 252/91. Östergötlands länsmuseum.

Feldt A-C. 2002. *Schaktningar vid Annexet*. Yttre borggården, RAÄ 153, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. Antikvarisk kontroll. Rapport 2:2002. Östergötlands länsmuseum.

Modén E. & Feldt A-C. 2004. *Linköpings slotts nya byggnadshistoria*. Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. Byggnadsarkeologisk undersökning. Rapport 2004:35. Östergötlands länsmuseum.

Kartor & arkiv

Lantmäteristyrelsen (LMS), Lantmäterimyndigheten (LMM), Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv (ÖLM)

LMS. D64-1:3. 1651, Stadsplan, Linköping. Upprättad av Johan de Rogier.

LMS. D64-1:49. 1696, Stadsplan, Linköping. Upprättad av Anders Nilsson.

LMM. 05-LIN-845. 1914, Stadsplan, Linköping.

ÖLM. 1898-1900. Stadskarta. Linköping

Figur 5. Schakten för trappfundament. Foto Eva Modén, ÖLM.

Tekniska uppgifter

Område	Annexet, Yttre borggården
Stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 148 och 153
Ekonomiska kartan blad	085 57 (8F 5h Linköping)
Koordinater	X6476300 Y1488940
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslut	2009-05-05
Länsstyrelsens dnr	431-7669-09
Länsstyrelsens handläggare	Annika Helander
Länsmuseets dnr	228/09
Länsmuseets projektnr	530958
Uppdragsgivare	Statens Fastighetsverk
Kostnadsansvarig	Statens Fastighetsverk
Projektledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	Eva Modén
Fältarbetstid	2009-06-02, 2009-08-11
Totalt undersöktes	Ca 6 m ²
Fynd	Nej
Foto	Digitala bilder
Analys	Nej
Grafik	Ann-Charlott Feldt
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2009:76 © Östergötlands länsmuseum

Under sommaren 2009 genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i anslutning till det s k Annexet på Yttre borggården vid Linköpings slott. Arbetet utfördes med anledning av schaktning för en ny kylledning samt fundament till cykel-/sopskjul och nödrappa. I det aktuella området fanns under medeltiden ekonomibyggnader som då hörde till Linköpings biskopsgård. Vid förundersökningen framkom endast sentida lämningar i form av utfyllnadslager med byggnadsavfall i form av tegelskrot och murbruk samt bärlager och matjord. Schakten grävdes inte ner till orörd mark varför fast fornlämning kan kvarligga under aktuellt schaktdjup.